

Vlaamse militant doodgeschoten door politie

*Op 11 juli was het precies honderd jaar geleden dat de jonge communist en flamingant Herman Van den Reeck – 19 jaar oud – op de Grote Markt van Antwerpen door de politie werd neergeschoten, en daags nadien aan zijn verwondingen overleed. Meervoud wil deze gebeurtenis herdenken met een uitgebreid dossier. Op deze pagina leest u een beknopt overzicht van de feiten van 100 jaar geleden en over de Vlaamse militant Herman Van den Reeck, opgesteld door **Johan Velghe**. In de volgende pagina's leest u een contextualisering van de tragische gebeurtenis met uitgebreide eigentijdse verslaggeving uit de kranten Ons Vaderland en NRC, ons bezorgd door wijlen **Joost Vandommele**. Tot slot vindt u ook een artikel over de mysterieuze verdwijning van alle archiefstukken over deze zaak uit de Antwerpse politie-archieven van de hand van historicus **Jan Huijbrechts**, de auteur van een biografie over Van den Reeck die net uitkwam bij Doorbraak-boeken.*

Zondag 11 juli 1920. Vlaamse verenigingen van diverse gezindheden planden in Antwerpen gezamenlijk te betogen. Burgemeester **Jan de Vos** verbood alle samscholingen van meer dan tien personen. De betoging week naar Borgerhout uit. Zo'n dertigduizend betogers daagden op en hoorden de toespraak van **Julius Hoste**, voorzitter van het Algemeen Vlaamsch Verbond. Na afloop trokken zo'n drieduizend manifestanten naar het Antwerps stadscentrum. Eerste schepen **Louis Strauss** beval de politie de ontplooiden (niet de opgerolde) vlaggen in beslag te nemen. De leeuwenvlag van de Antwerpse Frontwacht werd van de stok gesleurd. Er kwamen steeds meer betogers opdagen. Strauss ordonneerde de politie de Grote Markt te ontruimen. Vanop vier meter afstand schoot politie-inspecteur G.J.D. met zijn revolver op de menigte. De kogel boorde zich door de linkerbovenarm, linker- en rechterlong van Herman van den Reeck. Toen de gewonde overgebracht werd naar het politiekantoor onder het stadhuis werd de ernst van de verwonding onderschat. Ondanks aandringen op spoed bleef Herman van den Reeck er liggen. Pas 45 minuten later werd hij opgenomen in het Sint-Elisabethziekenhuis.

Maandag 12 juli 1920. De politie voerde ondertussen een onderzoek uit bij manifestanten en toeschouwers. Ook al verkeerde Herman van den Reeck in kritische toestand toch werd hem maandagochtend een bekentenis ter ondertekening voorgelegd. Die 'bekentenis' hield voor dat de politie-inspecteur het schot

uit noodweer loste en Van den Reeck zijn fysieke aanvaller was. Het eerdere incident met de vlag van de Antwerpse Frontwacht werd in de tekst op één hoop gegooid met het revolverschot dat aan de overzijde van de Grote Markt viel, terwijl Van den Reeck op meters afstand stond van de schietende politieman. Hij overleed die maandagavond.

Zaterdag 17 juli 1920. De rouwstoet was indrukwekkend lang. Volksvertegenwoordigers **Camille Huysmans** (BSP), **Adiel Debeuckelaere** (Frontpartij), **Karel Lodewijk Van Opdenbosch** (daen-sist),... stapten mee op. Aan het graf spraken vertegenwoordigers van alle Vlaamse strekkingen. Zowel dagblad *De Schelde* als *Volksgazet* openden een inschrijving voor de financiering van een grafmonument. 25.000 frank, een groot bedrag in die tijd, werd bijeengebracht. Vijftiendertig dichters, waaronder **Paul van Ostaijen**, **Marnix Gijsen**, **Wies Moens**, **Gaston Burssens**,... riepen op tot verzet. Er volgden woelige debatten in de Antwerpse gemeenteraad en in de Kamer volgden interpellaties van o.m. **Frans Van Cauwelaert** (Katholieke Partij), **Camille Huysmans**, **Adiel Debeuckelaere**,... Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1921 kreeg Antwerpen een Vlaamsgezind stadsbestuur.

De piepjong overleden Herman van den Reeck leefde in sneltreinvaart. In weerwil van zijn korte leven neemt hij in de *Encyclopedie van de Vlaamse Beweging* zes kolommen tekst in. Hij was een toonbeeld van emancipatiedrang. De leerling

Latijn-Grieks aan het Antwerpse Koninklijk Atheneum was actief in de Vlaamse Bond, onder meer als lesgever Zuid-Afrikaanse letterkunde, en in Soldatentrost. Hij stichtte een leesclub, een wetenschappelijke kring en was actief als hoofdredacteur van *De Goedendag* waar Paul Van Ostaijen, Gaston Burssens,... voor schreven. Hij was betrokken bij de oprichting van de Aktivistische Schoolbond, waar **Lode Zielens** het manifest voor opstelde. Hij zat vergaderingen voor o.m. voor de vernederlandsing van het onderwijs. Na de wapenstilstand van 11 november 1918 redde zijn jeugd hem van vervolging voor zijn aktivisme. Veel van zijn vrienden werden gebroodroofd en gevangengezet. Hij studeerde ondertussen Spaans. In juni 1919 publiceerde hij opnieuw *De Goedendag* met een stellingname voor zelfbestuur, godsvrede, democratie, antimilitarisme en internationalisme. Hij nam dat jaar de leiding van de eerste naoorlogse Gulden-sporenviering. Hij werd medestichter van de Vlaamse Padvindere en organiseerde eind oktober een jeugdcongres. In diezelfde maand schreef hij, geïnspireerd door de Clarté-beweging over '*De internationale der gedachte*'. Hij schreef zich in aan de Vrije Universiteit van Brussel en werd secretaris voor Vlaanderen van de Internationale Anti-Militaristische Vereeniging. Hij diende zich aan als communist en flamingant, maar had gelijktijdig contacten met katholieke studenten.

Johan VELGHE